

Sportevenementen

Een selectie uit de Monitor Sport en corona IV – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.

Ine Pulles

Peter van Eldert

Hugo van der Poel

Oplegger hoofdstuk 6 – Sportevenementen

Dit document bevat het hoofdstuk ‘Sportevenementen’ uit de Monitor Sport en corona IV - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportevenementensector in Nederland. Het hoofdstuk gaat over de veranderingen in het aanbod van sportevenementen en bedrijven in de sportevenementensector. Verder wordt aandacht besteed aan het sportgedrag van evenementendeelnemers en het betaald voetbal. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de Monitor Sport en corona IV, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is [hier](#) te vinden.

Achtergrond Monitor Sport en corona IV

In de Monitor Sport en corona IV worden de data en kennis gebundeld over de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector die in oktober 2021 beschikbaar zijn. We brengen de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport- en beweeggedrag en voor de organisatie en financiering van de sport in Nederland in beeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, de ondersteuningsstructuur, topsport, sportevenementen en betaald voetbal. De nadruk ligt op nieuwe data en kennis sinds juni 2021. Wat tot dan bekend was, is gepubliceerd in de eerste drie uitgaven van de Monitor Sport en corona. De eerste drie monitoren Sport en corona¹² zijn respectievelijk begin juli 2020, eind november 2020 en juni 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd.

De Monitor Sport en corona IV, uitgevoerd door het Mulier Instituut, is de vierde overzichtsstudie in een serie monitors vanuit het kennisconsortium Sport en corona. In dit consortium hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Met als belangrijkste opdracht voor het Mulier Instituut om de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sport te monitoren. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform www.sportencorona.nl ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

¹ Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). [Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

² Poel, H. van der, Nafziger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). [Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

6. Sportevenementen

Paul Hover en Eva Heijnen

In dit hoofdstuk wordt voor de vierde keer de balans opgemaakt van de gevolgen van de coronamaatregelen voor sportevenementen en het betaald voetbal in Nederland. Terwijl het accent in de voorgaande monitoren op kwantitatieve gegevens lag, is er nu meer aandacht voor kwalitatieve gegevens, grotendeels gebaseerd op semigestructureerde interviews met organisatoren en leveranciers. Het voornemen is om in de volgende Monitor Sport en corona weer resultaten van een onderzoek onder de Nederlandse bevolking te presenteren.

Samenvatting en conclusie

Fieldlab Evenementen presenteerde eind mei 2021 de resultaten van de zogenaamde praktijktesten. De uitkomsten wijzen erop dat hogere bezoekersaantallen bij evenementen mogelijk zouden moeten zijn, ook bij een hoog risiconiveau voor besmetting. Daarnaast werd bepleit dat - onder voorwaarden - een volledige bezetting van de beschikbare capaciteit in het risiconiveau 'zorgelijk' mogelijk zou zijn.

Ondanks deze resultaten heeft dat niet geleid tot de versoepelingen waarop de evenementensector gehoopt had, de 'Unmute Us!'-demonstraties en een kort geding tegen de overheid ten spijt. Dankzij enkele versoepelingen in september was er weer sprake was enig perspectief voor de (sport)evenementensector. De strengere coronamaatregelen die in november volgden leidden opnieuw tot ongenoegen. Het is wederom alle hens aan dek in de sector en is het de vraag wanneer de maximale veerkracht van de sector is bereikt.

In het derde kwartaal van 2021 zijn er in de bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen' 1.403 bedrijven geregistreerd, 25 meer dan het kwartaal ervoor. Het is voor het eerst sinds de uitbraak van het coronavirus dat het aantal bedrijven in de bedrijfstak niet daalt, maar stijgt. Tegenover de bescheiden groei van het aantal bedrijven staat de forse krimp van de vijf grootste bedrijven uit de sector.

Tot en met 31 augustus 2021 hebben organisaties uit de bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen' 1.590 aanvragen voor steunmaatregelen gedaan, voor een bedrag van 40 miljoen euro. De Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) 1 en 2 zijn in de bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen' tot en met 31 augustus 2021 het vaakst aangevraagd (driehonderd keer).

Er zijn voorbeelden van bedrijven in de sportevenementensector die tijdens de coronapandemie naar omstandigheden succesvolle evenementen hebben kunnen organiseren of tijd hebben ingeruimd voor de ontwikkeling van nieuwe concepten en het vinden van draagvlak daarvoor. Daar staat tegenover dat er op grote schaal gebrek aan perspectief werd ervaren, personeel moest worden ontslagen of contracten niet konden worden verlengd. Er zijn van organisaties omzetsdalingen tot 90 procent gerapporteerd. In de sector gaan stemmen op die erop wijzen dat het leed nog niet is geleden en dat negatieve (gevolg)effecten de komende jaren nog kunnen opdoemen. Te verwachten is dat de 'hands-on'-mentaliteit in de sector dit niet helemaal kan opvangen.

- samenvatting en conclusie gaat verder op de volgende pagina -

- vervolg samenvatting en conclusie -

Er zijn aanwijzingen dat supporters aan de start van het seizoen 2021/2022 loyaal zijn geweest, wat zich uit in het op beperkte schaal vragen van compensatie voor gemiste wedstrijden en de run op seizoenkaarten voor het nieuwe seizoen. Veel sponsors lijken de voetbalclubs door dik en dun te hebben gesteund. Daarnaast werkte de stijgende vaccinatiegraad de betaaldvoetbalsector in de kaart, net als de verlenging van de NOW-regeling. Eerder werd gevreesd voor faillissementen in het betaald voetbal, maar die zijn tot nu toe uitgebleven.

6.1 Aanbod

Ontwikkelingen in de branche

Sinds de publicatie van de vorige Monitor Sport en corona heeft de evenementenbranche zich sterk gemaakt voor het verantwoord organiseren van evenementen. De belangrijkste ontwikkelingen tussen mei en september 2021 worden hierna kort geschetst. Het gaat hierbij om ontwikkelingen in de evenementensector breder dan sportevenementen.

Fieldlab Evenementen

Op 27 mei 2021 presenteerde Fieldlab Evenementen de resultaten van praktijktesten die zijn uitgevoerd door externe onderzoekers (o.a. Radboudumc en Breda University of Applied Sciences). De kernvraag bij die testen was onder welke voorwaarden de anderhalvemeterregel bij evenementen kon worden losgelaten. Die regel belemmert volgens organisatoren namelijk een rendabel evenement.

Fieldlab Evenementen concludeerde op basis van de onderzoeken dat hogere bezoekersaantallen bij evenementen mogelijk zijn, ook bij een hoog risiconiveau. Daarnaast werd bepleit dat - onder voorwaarden - een volledige bezetting van de beschikbare capaciteit in het risiconiveau 'zorgelijk' mogelijk zou zijn.³ Het onderzoek was niet vrij van kritiek. De studie werd door sommigen gezien als een lobbycampagne van de evenementenbranche, het aantal besmettingen na vrijwel alle testevenementen bleef ongemeten, er zou onvoldoende rekening gehouden zijn met reisbewegingen en het ontbrak aan een openbaar volledig onderzoeksrapport op het moment van de perspresentatie.⁴

Tijdelijke regeling subsidie evenementen COVID-19

Op 17 juni 2021 is de tijdelijke regeling subsidie evenementen COVID-19 (TRSEC, ook wel 'garantieregeling' genoemd) voor geannuleerde evenementen (in de periode 1 juli-31 december 2021) van de Rijksoverheid gepubliceerd. De regeling is in het leven geroepen omdat organisatoren te maken hebben met verzekeraars die kosten niet willen vergoeden. Aanvankelijk bedroeg het subsidieplafond 385 miljoen euro en konden evenementenorganisatoren 80 procent van de gemaakte kosten vergoed krijgen als het evenement vanwege corona(maatregelen) niet door kon gaan.⁵ De regeling is later uitgebreid: het subsidieplafond werd hoger (450 miljoen) en 100 procent van de kosten kon worden vergoed.

³ Persbericht Fieldlab Evenementen (2021, 28 mei). [Meer is mogelijk, ook bij een hoge prevalentie](#).

⁴ Ter Rele, A. (2021, 27 mei). [Fieldlab oogst kritiek met onderzoeksresultaten. 'Dit is een lobbycampagne van de evenementenbranche'](#). Trouw.

⁵ Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (2021, 17 juni). [Tijdelijke regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van 16 juni 2021, nr. WJZ/ 21154365, houdende regels](#)

‘Unmute Us!’

Op 21 augustus en 11 september 2021 vonden ‘Unmute Us!’-demonstraties plaats met naar verluidt tienduizenden demonstranten namens meer dan 2.500 aangesloten organisaties. De demonstranten wensten antwoorden op vragen en een directe heropening van de evenementensector onder de voorwaarden die geschetst waren na de praktijktesten die gecoördineerd waren door het Fieldlab Evenementen. Twintig organisaties uit de sector, waaronder Mojo en ID&T, spanden een kort geding aan tegen de overheid, omdat van overheidswege werd opgelegd dat bij evenementen die binnen worden georganiseerd, die geheel of gedeeltelijk ongeplaceerd zijn en waar geen sprake is van doorstroming, slechts 75 procent van de capaciteit van de locatie mocht worden gebruikt. Verder mochten evenementen niet georganiseerd worden tussen 00.00 uur en 06.00 uur en stond daar geen passende steun tegenover. Dit kort geding is verloren, omdat de rechtbank de keuzes van de overheid navolgbaar en niet onbegrijpelijk vond.

Dutch Grand Prix

Op zondag 5 september 2021 vond de Dutch Grand Prix in Zandvoort plaats. Het kabinet heeft dit evenement niet financieel gesteund, maar wel facilitair.⁶ Het evenement kon doorgaan omdat er vaste zitplaatsen waren, twee derde van de capaciteit kon worden benut (waardoor circa 30.000 personen niet konden komen) en er gebruik werd gemaakt van coronatoegangsbewijzen. Hierdoor hoefde geen anderhalve meter afstand te worden bewaard. Naar verluidt leidde het evenement tot weinig coronabesmettingen.

De Dutch Grand Prix, en met name de grote mensenmassa (op de heen- of terugweg naar de toegewezen tribuneplaats, horeca of toilet) leidde tot verontwaardiging in de sector: er zou sprake zijn van willekeur bij de mogelijkheden voor de organisatie van (sport)evenementen.⁷ Hier zijn Kamervragen over gesteld, waarbij de minister beargumenteerde dat binnen de coronaregels, zoals die op het moment van de Dutch Grand Prix golden, ook andere evenementen plaats hadden kunnen vinden als zij aan de voorwaarden voldeden.⁸ Aan de andere kant voelde de sector zich vanwege het uitblijven van veel besmettingen gesterkt.⁹

Aanvullende tegemoetkoming evenementen

Het kabinet heeft de Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) aangekondigd. Daarmee worden organisatoren van evenementen die door het (plotselinge) besluit van 9 juli 2021 verboden zijn en die niet tot de doelgroep van de TRSEC behoren, onder voorwaarden tegemoetgekomen. De regeling geldt voor

[*betreffende subsidie voor evenementen bij een evenementenverbod in verband met COVID-19 \(Tijdelijke regeling subsidie evenementen COVID-19\)*](#). *Staatscourant*, 31019.

⁶ Dit betreft investeringen in het spoortraject Haarlem–Zandvoort, vooral bedoeld om de bereikbaarheid van Zandvoort per trein te vergroten. De plannen voor deze investeringen bestonden al voordat sprake was van een Dutch Grand Prix.

⁷ BNR Webredactie (2021, 13 september). [*Meerdaagse evenementen en festival mogelijk onder voorwaarden, melden ingewijden*](#). BNR.

⁸ Kamerstukken, 2021Z15109 (2021, 18 oktober). [*Antwoorden op Kamervragen over de drukte bij de Formule 1 in Zandvoort*](#). Ministerie van VWS.

⁹ Visser, M. (2021, 17 september). [*Zandvoort laat zien dat evenementen best kunnen*](#). Trouw.

evenementen die gepland stonden tussen 10 juli en 13 augustus 2021. Het budget van de regeling bedraagt 120 miljoen euro. De ATE is nog niet geheel uitgewerkt en wordt waarschijnlijk eind 2021 gepubliceerd, na goedkeuring door de Europese Commissie.¹⁰

Coronaregels voor evenementen per 13 november 2021

Met ingang van 13 november zijn er strengere coronamaatregelen. Evenementen zijn toegestaan tussen 6.00 uur en 18.00 uur. Een vaste zitplaats voor bezoekers is verplicht, behalve bij doorstroomevenementen. En er mogen maximaal 1.250 personen in een ruimte aanwezig zijn. Anderhalve meter afstand houden is bij niet meer verplicht, maar bezoekers moeten wel een coronatoegangsbewijs laten zien. Er is geen publiek toegestaan bij wedstrijden en trainingen in de professionele sport en amateursport. Ook bij open evenementen is een coronatoegangsbewijs nodig, zoals bij het bezoek aan een stadsmarathon.¹¹ Terwijl er in oktober 2021 weer sprake was van enig perspectief voor de (sport)evenementensector, leiden de strengere coronamaatregelen nu opnieuw tot ongenoegen. Het is wederom alle hens aan dek in de sector en is het de vraag wanneer de maximale veerkracht van de sector is bereikt.

Bedrijvigheid

Wat zijn de recentste ontwikkelingen qua aantal bedrijven in de bedrijfstak organisatie van sportevenementen (SBI-code 93195)? Deze bedrijfstak omvat bedrijven die eenmalige of periodiek terugkerende sportevenementen organiseren, maar ook bedrijven die in dat kader diensten leveren (zoals het verzorgen van administratieve afwikkeling, tijdwaarneming, sanitair en verlichting).¹²

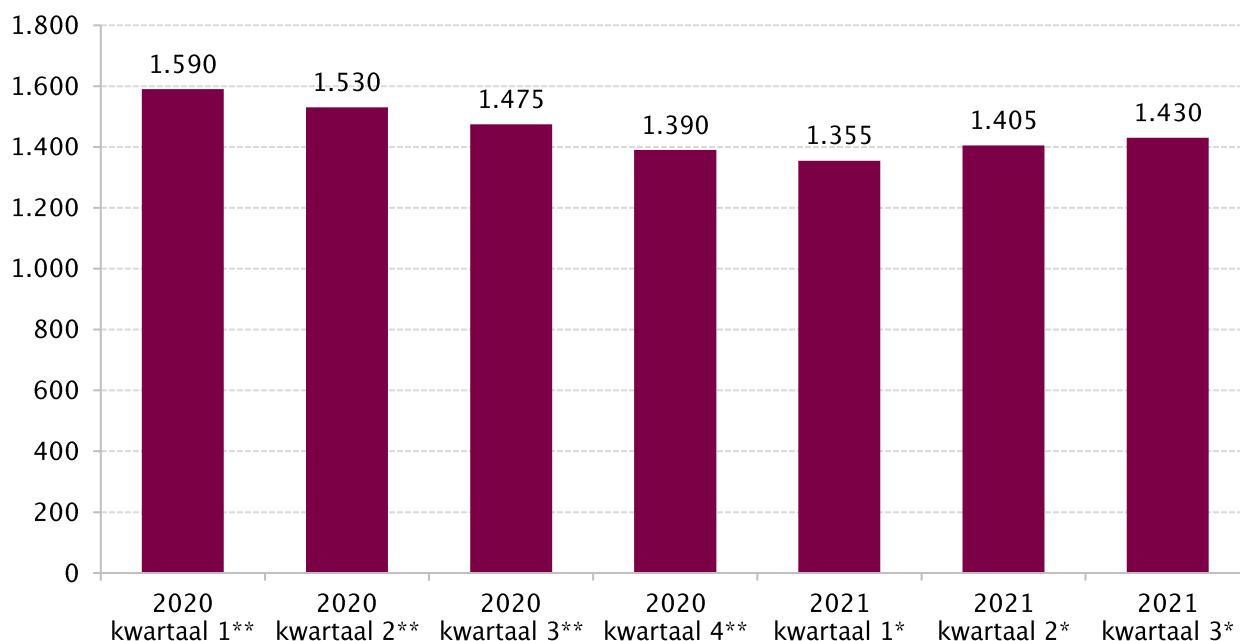
De ontwikkeling van het aantal bedrijven duidt op een voorzichtig herstel van de bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen'. In het derde kwartaal van 2021 zijn er in die sector 1.403 bedrijven geregistreerd (figuur 6.1). Dat zijn er 25 meer dan het kwartaal ervoor. Het is voor het eerst sinds de uitbraak van het coronavirus in het eerste kwartaal van 2020 dat er geen sprake is van krimp, maar van (een bescheiden) groei. Toch is het aantal bedrijven in de bedrijfstak nog lang niet op het niveau van vóór de coronacrisis: in het eerste kwartaal van 2020 telde de bedrijfstak 1.590 bedrijven.

¹⁰ Kamerbrief (2021, 28 juli). [Nadere uitwerking aanvullende steun voor evenementen](#). Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

¹¹ Rijksoverheid (2021). [Coronaregels voor evenementen](#). Geraadpleegd op 15 november 2021.,

¹² De ontwikkeling van het aantal bedrijven in de bedrijfstak is het saldo van het aantal nieuwe bedrijven en het aantal faillissementen of opheffingen. Er zijn bedrijven die vanwege de pandemie de deuren moesten sluiten, maar er zijn ook bedrijven die tijdens de pandemie zijn opgericht.

Figuur 6.1 Bedrijven in bedrijfstakken ‘organisatie van sportevenementen’ (SBI 93195), kwartaal 1 2020 t/m kwartaal 3 2021 (in aantallen)

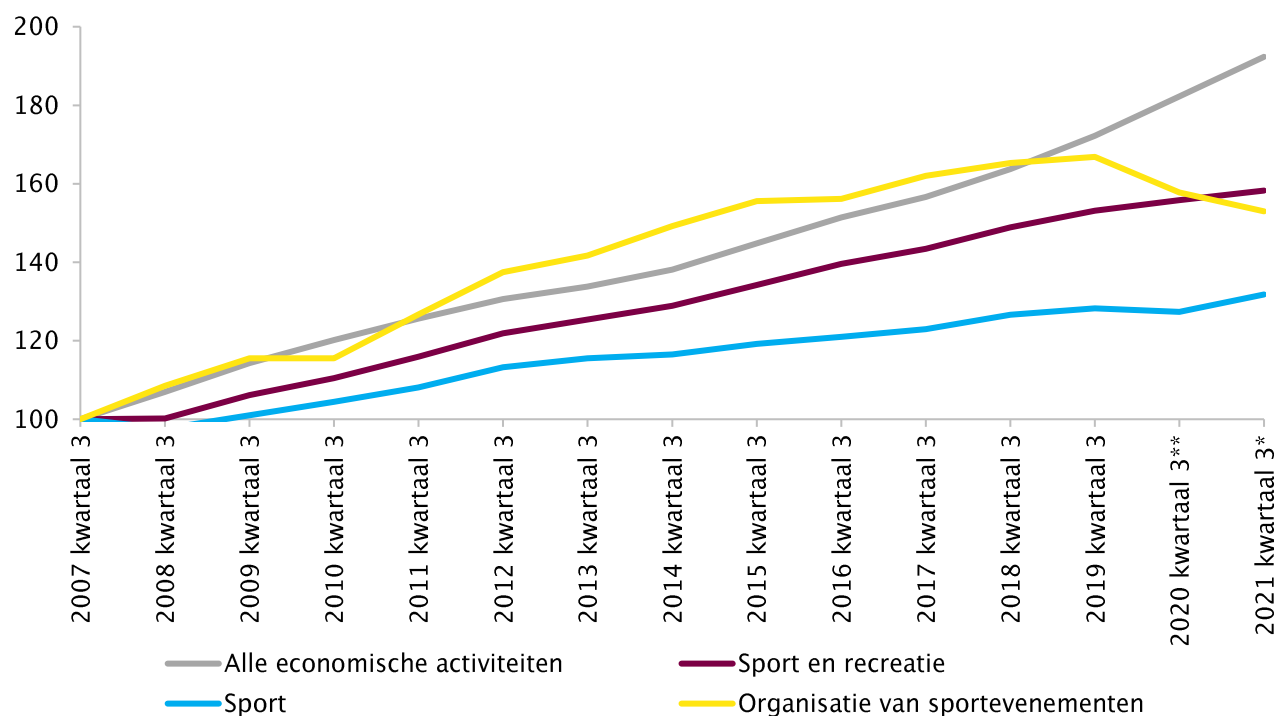
Bron: CBS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* Voorlopige cijfers.

** Nader voorlopige cijfers (door het CBS bijgestelde voorlopige cijfers).

De ontwikkeling van het aantal bedrijven in de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ krijgt meer betekenis wanneer die wordt vergeleken met die in andere sectoren en met de totale bedrijvigheid in Nederland en wanneer het tijdvak vóór 2020 in ogenschouw wordt genomen. In de voorgaande Monitoren Sport en corona werd reeds duidelijk dat de sportevenementensector hard werd getroffen: de procentuele krimp van het aantal bedrijven was beduidend groter dan in de totale economie en de sectoren ‘sport’ en ‘sport en recreatie’. Vermeldenswaard is dat de sector ‘sport’, waar de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ deel van uitmaakt, in termen van het aantal bedrijven óók tekenen van herstel laat zien (figuur 6.2). De sector ‘sport en recreatie’ groeide de afgelopen twaalf maanden (verder) door, net als het totale aantal bedrijven in Nederland.

Figuur 6.2 Bedrijven in bedrijfstakken 'organisatie van sportevenementen' (SBI 93195), 'sport en recreatie' (SBI 93), 'sport' (SBI 931) en 'alle bedrijfstakken' (alle SBI-codes), kwartaal 3 2007 t/m kwartaal 3 2021 (in indexcijfers, kwartaal 3 2007 = 100)

Bron: CBS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* Voorlopige cijfers.

** Nader voorlopige cijfers (door het CBS bijgestelde voorlopige cijfers).

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de Nederlandse evenementenbranche - waar de sportevenementenbranche deel van uitmaakt - werd in 2020 geraamd op 100.000 banen en 32.000 zzp'ers. De jaarlijkse omzet van de totale evenementensector werd geschat op 7 tot 7,4 miljard euro.¹³

Naast het aantal bedrijven (zie figuren 6.1 en 6.2) is de grootte van die bedrijven - in termen van aantal werkzame personen - een indicatie voor ontwikkelingen aan de aanbodkant van de Nederlandse sportevenementenmarkt. In het derde kwartaal van 2021 was 80 procent van de bedrijven in de bedrijfstak organisatie van sportevenementen een eenmanszaak. Bij meer dan 10 procent werkte een tweetal personen (tabel 6.1). Deze verhoudingen zijn enigszins vergelijkbaar met de proporties van de jaren daarvoor. Dit is een mogelijke aanwijzing dat deze bedrijven niet (veel) minder personeel in vaste dienst hadden.¹⁴

¹³ Respons (2020, 31 maart). [Impactanalyse COVID-19 op de Nederlandse eventbranche](#). Zie ook: Misset, R. (2020, 10 juni). Kuip is groter dan een bioscoop. *De Volkskrant*, p. 9.

¹⁴ Dit is niet goed aan te geven op basis van de cijfers van het CBS, omdat het CBS categorieën onderscheidt. Daardoor is het bijvoorbeeld wel zichtbaar als een bedrijf inkrimpt van 30 naar 15 personen, maar niet als het krimpt van 45 naar 30 personen.

Het valt op dat er aan het begin van de coronacrisis, begin 2020, nog vijf bedrijven met 50 tot 100 personen in de bedrijfstak actief waren, maar dat deze in het derde kwartaal van 2021 ontbreken (tabel 6.1). Dit wijst erop dat één of meerdere van deze grote bedrijven niet meer bestaan en/of dat deze fors zijn gekrompen. Dat laatste ligt meer voor de hand. Dit kan worden beschouwd als een aanzienlijk gat dat in de bedrijfstak is geslagen.

Tabel 6.1 Werkzame personen in bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ (SBI 93195), kwartaal 3 2017 t/m kwartaal 3 2021 (in aantallen en procenten)

	2017		2018		2019		2020		2021	
	kwartaal 3		kwartaal 3		kwartaal 3		kwartaal 3**		kwartaal 3*	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
1 persoon	1.215	80,2	1.240	80,3	1.240	79,5	1.170	79,3	1.145	80,1
2 personen	160	10,6	160	10,4	165	10,6	150	10,2	150	10,5
3 tot 5 personen	65	4,3	65	4,2	65	4,2	70	4,7	50	3,5
5 tot 10 personen	45	3,0	40	2,6	45	2,9	40	2,7	55	3,8
10 tot 20 personen	15	1,0	25	1,6	25	1,6	30	2,0	20	1,4
20 tot 50 personen	10	0,7	10	0,6	10	0,6	10	0,7	10	0,7
50 tot 100 personen	5	0,3	5	0,3	5	0,3	5	0,3	0	0,0
Totaal bedrijven	1.515	100,0	1.545	100,0	1.560	100,0	1.475	100,0	1.430	100,0

Bron: CBS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* Voorlopige cijfers.

** Nader voorlopige cijfers (door het CBS bijgestelde voorlopige cijfers).

Gebruik steunmaatregelen

Tot en met 31 augustus 2021 hebben bedrijven in de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ in totaal 1.590 aanvragen voor steunmaatregelen gedaan (tabel 6.2). In totaal zijn er 575 aanvragen voor de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) voor behoud van werkgelegenheid gedaan, waarvan de meeste voor de NOW 1.0 (165). De Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) 1 en 2 zijn van alle steunmaatregelen het meest aangevraagd door bedrijven in de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ (18,9%). 4,2 procent van de aanvragen uit de bedrijfstak ‘sport’ is afkomstig uit de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’.

Tabel 6.2 Gebruik van de steunmaatregelen tot en met 31 augustus 2021 in de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen (SBI 93195)’ (in aantallen en in procenten)

	Aanvragen uit bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’		
	Aantal	%	Percentage van aanvragen uit bedrijfstak ‘sport’
NOW 1.0	165	10,4	3,9
NOW 2.0	90	5,7	4,8
NOW 3.1	110	6,9	4,4
NOW 3.2	115	7,2	4,2
NOW 3.3	75	4,7	3,9
NOW 4	20	1,3	5,2
TVL 1	180	11,3	8,9
TVL Q4 2020	175	11,0	5,9
TVL Q1 2021	175	11,0	4,5
TVL Q2 2021	105	6,6	5,0
TOZO 1 en 2*	300	18,9	3,1
TOZO 3**	80	5,0	2,5
Totaal	1.590	100	4,2

Bron: CBS, 2020 en 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

*Toegekende aanvragen tot en met eind september 2020. Resultaten zijn indicatief, zie de technische toelichting.

**Toegekende aanvragen vanaf oktober 2020 tot en met december 2020. Nader voorlopige (nog niet volledige) cijfers. Resultaten zijn indicatief, zie de technische toelichting.

Tot en met 31 augustus 2021 werd in totaal voor een bedrag van ongeveer 40 miljoen euro aan steunmaatregelen aangevraagd door bedrijven uit de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ (tabel 6.3). Dit is 4 procent van de totale aanvraag in de bedrijfstak ‘sport’ (469 miljoen euro; niet in tabel).¹⁵ Via de NOW 1.0 en TVL Q1 2021 is in verhouding het meeste geld uitgekeerd aan bedrijven in de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’ (beide 17,5%). 6,2 procent van de gevraagde steun uit de bedrijfstak ‘sport’ is aangevraagd door de bedrijfstak ‘organisatie van sportevenementen’.

¹⁵ Het CBS heeft geen financiële gegevens beschikbaar van de TOZO 1, 2 en 3. Daarom ontbreken de bedragen van de regelingen in tabel 6.3.

Tabel 6.3 Vraag naar steunmaatregelen tot en met 31 augustus 2021 in de bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen' (SBI 93195) (in miljoenen euro's en procenten)*

	Gevraagde steun uit bedrijfstak 'organisatie van sportevenementen'		
	In miljoenen euro's	%	Percentage van aanvragen uit bedrijfstak 'sport'
NOW 1.0**	7	17,5	4,6
NOW 2.0***	4	10	4,5
NOW 3.1	3	7,5	5,1
NOW 3.2	4	10	4,2
NOW 3.3	2	5	2,9
NOW 4	–	–	–
TVL 1	4	10	17,4
TVL Q4 2020	4	10	11,8
TVL Q1 2021	7	17,5	8,3
TVL Q2 2021	5	12,5	13,2
Totaal	40	100	6,2

Bron: CBS, 2020 en 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* Cellen met te weinig waarnemingen of waar cijfers tot onthulling zouden kunnen leiden, worden door het CBS weergegeven met een punt ('.'). Daarnaast zijn de aantallen aanvragen afgerond op vijftallen en worden de bedragen afgerond op miljoenen euro's.

** Totaal van de door het UWV in drie maandelijkse termijnen uitbetaalde voorschotbedragen voor de tegemoetkoming in de loonkosten uit de NOW 1.0-regeling.

*** Totaal van de door het UWV in twee termijnen uitbetaalde voorschotbedragen (en evt. eenmalige betalingen) voor de tegemoetkoming in de loonkosten uit de NOW 2.0-, 3.1-, 3.2-, 3.3-, 3.4- en 4.0-regelingen.

6.2 Bedrijven onder de loep

In de vorige paragraaf is een beeld geschetst van de ontwikkeling van het aantal bedrijven in de sportevenementensector. In deze paragraaf wordt een beknopte verdiepingsslag gemaakt. Daarbij is er aandacht voor de verschillende bedrijven in de bedrijfskolom (leveranciers en organisatoren) en voor de manier waarop het coronavirus en de maatregelen de sector hebben gehinderd of - positief verwoord - hebben uitgedaagd. Er wordt teruggeblikt en naar de toekomst gekeken. Deze informatie is op basis van kwalitatief onderzoek en literatuurstudie verkregen.¹⁶

Leveranciers

Leveranciers ervaren een groot gebrek aan perspectief, wat in de sector leidt tot onzekerheden voor het plannen op de (middel)lange termijn. Dit wordt veroorzaakt door de kabinetsplannen, die steeds voor een periode van enkele weken gelden, zonder garanties voor de periode die daarop volgt. Omzetverliezen tot 90 procent zijn gemeld. De overheidssteun heeft leveranciers geholpen en zij zijn daar dankbaar voor, zeker omdat in andere Europese landen minder financiële steun voor de sector beschikbaar is. Wel had de overheidssteun volgens bepaalde leveranciers beter verdeeld mogen worden: er hadden meer middelen moeten gaan naar bedrijven die meer steun nodig hebben (zoals evenementen die voor hun inkomsten

¹⁶ Gebaseerd op een verdiepingsstudie van het Mulier Instituut die eind 2021 wordt gepubliceerd.

sterk leunen op kaartverkoop) en minder naar de bedrijven waar de financiële nood minder hoog is. De sterkste schouders zouden de zwaarste lasten moeten torsen.

Groepen leveranciers helpen elkaar waar nodig. Ook zijn er opdrachtgevers die forse voorschotten hebben betaald, die van levensbelang waren voor het voortbestaan van de leverancier. Bedrijven die relatief veel werken met zzp'ers melden dat dit voor het bedrijf van groot belang is geweest, omdat ze relatief eenvoudig in de personeelskosten konden snijden. Zoals te lezen in tekstvak 6.1 leidde de coronacrisis tot saamhorigheid onder leveranciers, wat weer kan leiden tot de ontwikkeling van nieuwe producten.

Tekstvak 6.1 Innovatie door samenwerking van leveranciers

Een voorbeeld van een leverancier die vanwege de coronacrisis samen met partners een nieuw productconcept in de markt zette is festivalproductiebureau Deworrying. Dit bedrijf uit Delft levert ondersteunde diensten aan muzikalfestivals, maar is ook actief in de sport (o.a. Mud Masters en TT Assen). Door de coronacrisis was er veel minder werk. Dat noopte dit bedrijf tot samenwerking en het ontwikkelen van een nieuw product.

Onder de noemer East Nomads hebben Deworrying en partners in Aalten (Gelderland) een coronaproof 'belevingscamping' met negentig ingerichte tenten in het leven geroepen. De camping wordt gekarakteriseerd door een hoog serviceniveau, een ontspannen sfeer, hoogstaande horeca en uiteenlopende activiteiten (yoga, cursus hutten bouwen, silent disco, eten van sterrenchef Ron Blaauw). Wat East Nomads naast het innovatieve concept intrigerend maakt, is dat uiteenlopende bedrijven uit de sector elkaar hebben opgezocht om, via het ontwerpen en verkopen van een nieuw product, door samenwerking een moeilijke periode te overbruggen. De Lead Operations and Strategy van Deworrying duidt dat pakkend:

'Bij het opzetten van East Nomads slaan we de handen ineen met verschillende organisatoren en leveranciers. Zo hopen we elkaar te helpen uit dit dal te komen. Wij hebben een nieuwe vorm van recreëren ontwikkeld (...). Omdenken en durven ondernemen in deze tijden is heel belangrijk.'¹⁷

Organisatoren

Het gebrek aan perspectief wordt ook door organisatoren ervaren; het 'stappenplan' van de Rijksoverheid hielp maar ten dele. Organisatoren melden een krimp van de omzet en het personeel. De coronacrisis heeft organisatoren en partners aangemoedigd om alternatieven te verzinnen voor sportevenementen die geen doorgang konden vinden. Dat is op grote schaal gebeurd: hardloopevenementen werden virtueel georganiseerd, dam- en schaakcompetities werden online op poten gezet en via paardrijden.nl konden thuis opgenomen dressuur- en menproeven online worden beoordeeld door KNHS-juryleden. Zonder slag of stoot ging dat zelden, omdat werknemers niet altijd de kennis en ervaring hadden om die innovaties te bedenken én uit te voeren.

De coronacrisis zal de sector waarschijnlijk op de lange termijn veranderen. Zo is het plausibel dat investeringen voor het binnenhalen van grote sportevenementen in de toekomst door meerdere organisatoren worden gedeeld (organisatoren hebben een kleiner personeelsbestand), zodat risico's

¹⁷ Le Fébre, A. (2020). [East Nomads biedt nieuwe vorm van recreëren](#). *EB Live*, 6, 28–29.

worden gespreid en kosten gedeeld (de financiële draagkracht van organisatoren is verminderd). Dat er tijdens de coronacrisis toch enkele internationale topsportevenementen konden worden georganiseerd, is te lezen in tekstvak 6.2.

Tekstvak 6.2 King of the Court 2020: coronaproof internationaal topsportevenement

Van 9 tot en met 12 september 2020 werd in Utrecht het beachvolleybalevenement King of the Court georganiseerd. Er werd een coronaproof stadion op het Jaarbeursplein gebouwd. Het evenement was vanwege de coronapandemie uniek opgezet, met inachtneming van maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het virus. King of the Court werd georganiseerd door sportevenementenbureau Sportworx, in samenwerking met de Nevobo en wereldvolleybalbond FIVB.

Het is interessant om te schetsen hoe dit bijzondere topsportevenement – het evenement was sinds de uitbraak van het coronavirus het eerste internationale sportevenement in Nederland waarbij publiek live aanwezig bij mocht zijn – door de bezoekers is ervaren.¹⁸ Bijna alle bezoekers (96%) vonden de maatregelen die de organisatie had genomen goed (3% vond dat er te weinig maatregelen waren en 1% te veel). Nog geen één op de vijf bezoekers (18%) was bezorgd over de eigen gezondheid. Bijna acht op de tien bezoekers (79%) gaven aan sportevenementen erg te hebben gemist in de maanden voorafgaand aan het evenement. Nog meer bezoekers (85%) gaven aan specifiek te hebben uitgekeken naar King of the Court. De algehele waardering van bezoekers voor King of the Court, uitgedrukt in een gemiddeld rapportcijfer, bedroeg 8,9. Dit is een relatief hoog rapportcijfer in vergelijking met topsportevenementen die vóór de coronacrisis plaatsvonden.

Er waren meer internationale topsportevenementen die tijdens de coronacrisis plaats hebben gevonden, waaronder het ABN AMRO World Tennis Tournament 2021 in Rotterdam (Ahoy) en de Billie Jean King Cup in 2021 in 's-Hertogenbosch (Maaspoort Sports & Events).

In de periode dat veel sportevenementen niet plaats mochten vinden ging het doorontwikkelen van bestaande concepten en het bedenken van nieuwe concepten door. Dit laat zien dat bepaalde organisatoren concrete plannen smeden voor het postcovidium en voldoende vertrouwen hebben in het herstel van de sportevenementenmarkt. Een voorbeeld zijn de ambities van een Nederlandse sportevenementenorganisator om de European Para Championships (EPC) te ontwikkelen. De EPC bestaan nog niet: het is een idee voor een nieuw internationaal multi-topsportevenement voor topsporters met een lichamelijke beperking. Het evenement is een bundeling van Europese Kampioenschappen (EK's) in negen tot twaalf takken van sport. De bedoeling is om het evenement in augustus 2023 voor de eerste keer in Rotterdam te organiseren en daarna om de vier jaar in een andere Europese stad.¹⁹

¹⁸ Berfelo, B., Schoemaker, J., & De Boer, W. (2020). [*King of the Court Utrecht 2020. Onderzoek naar het bezoekersprofiel en de economische impact van King Of The Court voor de gemeente Utrecht*](#). Sports & Economics Research Centre (SERC)/HAN University of Applied Sciences (HAN).

¹⁹ Hover, P., & Heijnen, E. (2021). [*European Para Championships the Netherlands 2023: een waardevolle bijdrage aan de Nederlandse Topsportevenementenstrategie 2021-2030?*](#). Mulier Instituut.

6.3 Deelname

Effect lockdown op sportdeelname evenementendeelnemers

Zes weken na de lockdown is wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd onder volwassen Vlamingen die in de twaalf maanden vóór de lockdown hadden deelgenomen aan een sportevenement en/of die daar in die periode voor aan het trainen waren.²⁰ Deelnemers aan wandel-, hardloop- en wielerevenementen en triatlons vormden de doelgroep (mede gezien de relatief hoge deelnamecijfers van de sporten in Vlaanderen). In de studie werden deze vragen beantwoord: 1) In hoeverre hebben de Covid-maatregelen en de afgelasting van sportevenementen de sportfrequentie en -intensiteit van de deelnemers beïnvloed? 2) In welke mate hebben de Covid-maatregelen en de afgelasting van sportevenementen geleid tot deelname aan virtuele evenementen? Ook vanuit Nederlands perspectief zijn de uitkomsten van dit onderzoek van de zuiderburen waardevol.

Het onderzoek leert dat sinds de Covid-maatregelen 86 procent van de evenementendeelnemers met dezelfde frequentie is blijven sporten en dat 47 procent de intensiteit van de training heeft verminderd. Klaarblijkelijk blijven veel personen uit de doelgroep actief, ondanks het wegvallen van het moment om naartoe te werken. Daarnaast bleek dat vóór de Covid-maatregelen 9 procent van de evenementendeelnemers deelnam aan virtuele evenementen en dat dat aandeel sinds de Covid-maatregelen naar 23 procent is gegroeid. Bovendien nam 30 procent deel aan het virtuele sportevenement als alternatief na de annulering van het evenement waarvoor getraind werd. Met name deelnemers die sociale interactie bij het evenement zoeken toonden een verminderde interesse voor een virtuele variant.

Als organisatoren van virtuele sportevenementen (nog) beter inspelen op de behoefte aan 'online ontmoeting', kan de interesse voor deelname worden verhoogd. In Nederland zijn initiatieven ontstaan om dit te realiseren, zoals het nieuwe evenementenplatform TRACX, dat zich primair richt op de ongebonden (evenementen)sporter.²¹ Verwacht mag worden dat virtuele sportevenementen in de toekomst - zonder een pandemie - vaker een aanvulling op het sportevenementenaanbod vormen dan een substituuft hiervoor. Virtuele sportevenementen (en trainingen voor die evenementen) bieden organisatoren en hun partners immers voordelen, zoals het min of meer onbegrensde aantal deelnemers (want niet plaatsgebonden) en de mogelijkheid om voortdurend de relatie met de achterban te verstevigen (omdat contacten via apps e.d. plaats kunnen vinden).

6.4 Betaald voetbal

In het seizoen 2021/2022 mag weer met publiek in de stadions van de betaaldvoetbalclubs worden gespeeld. Aanvankelijk zag het er in juni 2021 naar uit dat vanaf de aftrap van het seizoen 2021/2022 van het betaald voetbal weer in volle stadions gespeeld mocht worden, onder voorwaarde dat bezoekers een coronatoegangsbewijs kunnen overleggen.²² Vanwege ontwikkelingen rondom het virus besliste het kabinet daarna echter anders: tot 24 september werd 67 procent van de maximale tribunecapaciteit toegestaan,

²⁰ Helsen, K., Derom, I., Corthouts, J., De Bosscher, V., Willem, A., & Scheerder, J. (2021). Participatory sport events in times of COVID-19: analysing the (virtual) sport behaviour of event participants, European Sport Management Quarterly. <https://doi.org/10.1080/16184742.2021.1956560>

²¹ Tervoort, R. (2021, 7 oktober). [Sportunity kan ongebonden sporter beter in kaart brengen via event-platform TRACX](#). SPORTNEXT.

²² KNVB (2021, 11 juni). [Volle stadions bij seizoenstart](#).

in combinatie met een coronatoegangsbewijs. Sinds 25 september is er weer een maximale bezetting mogelijk.²³

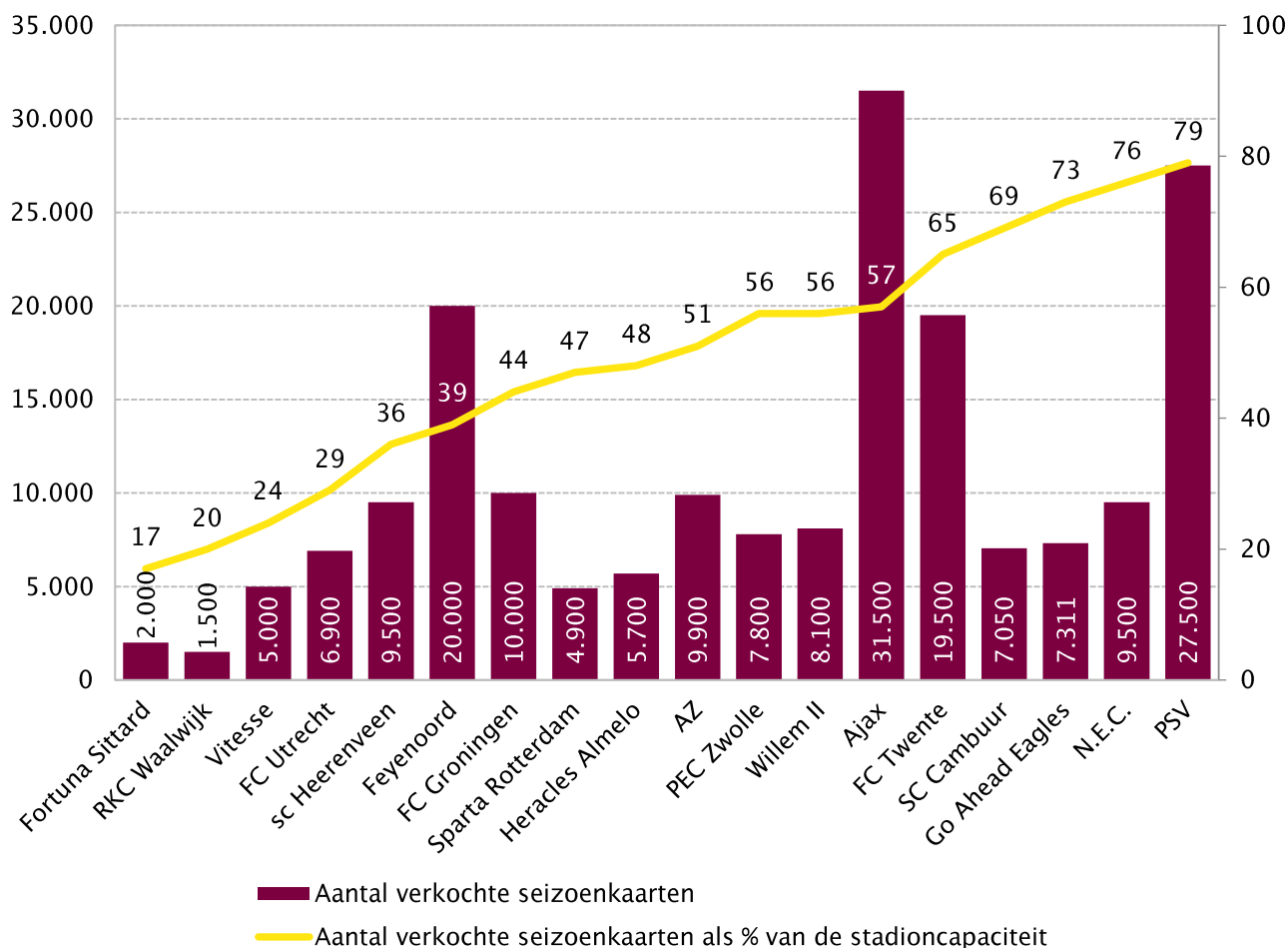
Opvallend is dat er geen club in het betaald voetbal failliet is gegaan, iets waar serieuze zorgen over waren (en zijn). De huidige situatie dankt het betaald voetbal aan de loyaliteit van supporters, die zich uit in het afzien van compensatie onder een grote groep en de massale aankoop van nieuwe seizoenkaarten (zie onderstaand). De clubs hebben zelf bijgedragen aan de getoonde loyaliteit van supporters: veel clubs hebben creatieve acties op poten gezet om het gemis van wedstrijden te compenseren. Sponsors bleven op grote schaal de betaaldvoetbalclubs trouw. Daarnaast werkte de stijgende vaccinatiegraad mee, net als de verlenging van de NOW-regeling.

In juli 2021, een maand voor de start van de Eredivisie, waren bijna 200.000 ‘gewone’ seizoenkaarten voor Eredivisieclubs verkocht (businesskaarten niet meegeteld). Bij zes clubs waren de jaarabonnementen voor het nieuwe seizoen al uitverkocht. De meeste clubs hadden in juli meer seizoenkaarten verkocht dan in dezelfde periode vorig jaar. Begin juli 2021 had Ajax de meeste seizoenkaarten verkocht (31.500), maar had PSV (met 27.500 seizoenkaarten en de hoogste prijs per seizoenkaart) de hoogste stadiondekking (79%; figuur 6.3). Begin juli 2021 had de gehele Eredivisie gemiddeld een dekking van 50 procent in de stadions door seizoenkaarten. Een aantal clubs in de Eredivisie biedt naast de full-support seizoenkaart (waarop geen reductie mogelijk is) de mogelijkheid tot compensatie als door de coronamaatregelen wederom geen publiek aanwezig mag zijn.²⁴

²³ KNVB (2021, 14 september). [Statement betaald voetbal over persconferentie kabinet](#).

²⁴ Van Rossum, B. (2021). [Seizoenkaarten in de Eredivisie gaan als warme broodjes over de toonbank](#). Sports & Economics Research Centre (SERC)/HAN University of Applied Sciences (HAN).

Figuur 6.3 Verkochte seizoenkaarten van Eredivisieclubs (exclusief businesskaarten) (linker Y-as) en verkochte seizoenkaarten als percentage van de stadioncapaciteit (rechter Y-as), per 1 juli 2021 (in aantallen en in procenten)

Bron: Sports & Economics Research Centre (SERC)/HAN University of Applied Sciences (HAN), 2021.
Bewerking: Mulier Instituut.

